

Landskap: Skåne Upptecknat av: P. S. Soudén
 Härad: Norra Åsbo Adress: Värstjö
 Socken: Örkelljunga Berättat av: Johan Andersson
 Uppteckningsår: 1936 Född år i Örkelljunga

Uppteckningen rör tillverkningen av stegar "stie-
 mageried" i Örkelljunga. - De flesta upp-
 lysningarna av Johan Andersson, men en
 del även av andra t. ex. Renske Eklund och
 Leov Petrusson

"Stamageries"; Örkelljunga.

Stamageries är en av de äldsta grenarna inom hemslöjden, som i Örkelljunga socken bröts loss från husbells- hemslöjden. Mycket troligt är, att den, till sammans med jernupboeringen, är den allra äldsta.

Den del av Örkelljunga socken, som huvudsakligen tagit hand om steg tillverkningen, är den östra med byarna Lärkes- kullen och Åsljunga, som medelpunkter.

De äldsta stamagare, jag lyckats taga reda på, är Per Andersson på Norra Nybygget, på ett arrende under "Lärkegårds", en stor gård, inom Örkelljunga socken. Hans son P. Anders Persson, övertog gården efter fadern och var, även han skicklig stamagare.

Han var född omkr. 1830. Redan under hans tid började man alltså allmänt lära konst i trakten, och det dröjde nu ej länge, för än man på de flesta ställen började tillgripa denna konst.

De träslag som användes vid stegfällverkningen, äro gran till isarna och en till spolarna. För togs allt trävirket till stegen i Lärkesholm, men numera fåles det mesta i Votboep i Halland. De granar, som ska kunna användas måste nämligen vara gynn timerligen smärta och reka, för den skull är det ej så lätt att anskaffa lämpliga träd var som helst.

Det första "stiamagaren" var att göra, sedan han fått hem trä, än att läsa

de två moträtta riddarna. Detta tillgås så
att barken med brudiga kugges av tillsammans
man med alla knas och ojämnheter.
Då nu detta är gjort klyves träet med
en vanlig, något grovtandad såg. Se fig. 1. och 2.
Den som så-

gar, måste,
som ju fram-
går av fig. 2, stå
uppe på en
låda eller
dy likt, för
att kunna

a. Fig. 1. föra sågen b. Fig. 2.
rakt upp och ner. Åsen är nu upprepad
och klyvd i två lika delar. Dessa skola nu
var för sig "lättnas", på sina yttre kanter. Åsen

Den här gången lättnas äsarna med bredya, eller
som den ofta kallas, tälgyxa. Se fig. 3. Red
spetzig "nåvare", ett slags borrhör,
borras ut i hålen till spoolar-
na. Fig. 4 och 5. Avståndet
mellan hi-

en är i van-
liga fall
fjorton tum,
eller omeräk-

a. Fig. 3. mat i en-
timeter 35,6 cm. Vid borrhör-
ningen måste man natur-
ligtvis nogga tillse, att hålen b. Fig. 4
komma rätt för varandra i båda äsarna.
Detta gör man genom att även mäta upp
avståndet från äsens fjörsta ända, där man

u.

Fig. 5.

u. Fig. 7.

börjar med bormingen, till
första spolliakt. Då man ännu
na äro borrarde täljas de
runda med bandkniv. Här
vid sätts de fast på två stol-
par (se fig. 6). Den ena för-
sedd med en

tagg, som
stickes in i
de borrarde
hålens, den
andra med
en klyka, li-

gon bred b. Fig. 6.
för "stiasen", att vila i.

Åsarna äro nu färdiga och vi övergå till att

en stund se på spolarnas, "pinnaarnas" tillverkning.

Spolarna göras, som ovan nämnts av "ene". Det bör vara stänger med c:a $1\frac{1}{2}$ tum (= 3,8 cm) diameter. De avsågas i längder om 19 tum (= 48,3 cm), kuggas med yxa fyrkantiga, täljas runda med bandkniv och spetsas slutligen i båda ändarna (se fig. 8) även det med yxa. Då de täljas runda fastsättes de i vanlig "täljebänk".

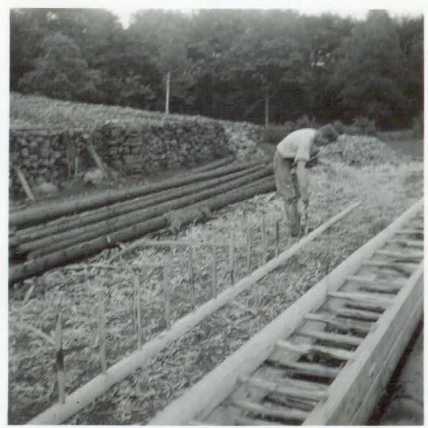
Nu äro klarna till stegen färdiga och återstår nu endast att sätta ihop dem så, att vi kunna känna igen vår välbekanta frästege.

Fig. 8.

Den ena av isarna lägges på marken med den flata sidan neråt. 3 kunnas isättas först, som vi se å fig. 9, spolarna.

7

och tryckas i ordentligt bores. på detta lägges sedan den andra isen, även den med den kullrige sidan inåt mot spolarna. Då spolarna passerats till hålen, slås isarna ihop

så mycket

a. Fig. 9. Det går, var-
vid man måste tillse, att
isarna får bli raka och inga
a krökar uppstå. (se fig. 10.)
Stegen är nu färdig. Det
återstår endast en sista b. Fig. 10.

hillsputning, som består i, att de utskjutande
spoldelarna avluggas, och till sist spikning
av spolarna. I allmänhet spikas endast
van fenta spole, men i bland händer det
ju, att man spikar tätare.

Stegarna, som nu äro fullt bruk-
bara lastas på hästkjuts
och man kör ut på slätten
med den tillsammans med
en del andra saker, såsom
flaggstänger och pumpstokar.
I bland bär det väg väster-
ut mot Hälsingborg, ibland
ner åt södra Skåne.

Stegar tillverkas i all. Fig. 11.
mänhet i längder mellan 10 och 20 alnar
(6-12 meter) och försäljas de på slätten

Skriv endast på denna sida!

fullt ett pris av en kr. pr. alnen. Vid slutet
av 1800-talet betalades ett vida lägre pris.
Det då vanliga var, att man tog 8 öre al-
nen hemma mot 30 nu och 25 alnen ute
på Hålsingboreslätt. På Lund-Balmöslätt
är priset vanligtvis 25-50 öre dyrare pr.
aln.

Upplýsingarna äro hämtade av Jo-
han Andersson, Åsby, F. Lov Pettersson,
Vångö och Erik Lökend, Åsby.